

વર્તનવાદ અને સામાજિક શિક્ષણનો સિધ્ધાંત :

(૧) પરંપરાગત વર્તનવાદ :

પાવલોવની પ્રાણીઓ પર પ્રયોગો કરવાની વાતથી વોટસન પ્રેરિત થયા. – પવલોવનો પ્રયોગ.....પાવલોવે આ પ્રક્રિયાને શાસ્ત્રીય અભિસંધાન નામ આપ્યું.

વોટસને આ પ્રયોગનો આધાર લઈ પોતાની પત્ની રેનર સાથે મળી 1920 માં આલ્બર્ટ નામના બાળક પર 52 અંગેનો પ્રયોગ કર્યો. – પ્રયોગ.....

વોટસન પછી વર્તનવાદને આગળ વધારવા તેમના અનુયાયી ક્લાર્ક એલ. હલે પ્રયોગ કરી જણાવ્યું કે વ્યક્તિ પોતાનો તણાવ ઘટાડવા માટે સતત કાર્ય કરે છે. – બાળક પણ માબાપનું ધ્યાન આકર્ષિત કરવા તેમનું કહ્યું માનીને પ્રમાણિકતા, ધીરજ, આજ્ઞાંકિતતા વગેરે ગુણો વિકસાવે છે.

ત્યારબાદ વર્તન વાદ માં બી.એફ. સ્કીનરે જાણો આપ્યો. તેમણે જણાવ્યું કે બાળક માત્ર પ્રાથમિક જરૂરિયાતો માટે જ માતા-પિતાની આજ્ઞા પાળવાનું પસંદ કરતું નથી, પરંતુ તેને કેવું પ્રબલન મળે છે તેના આધારે તે વર્તન કરે છે. – જો વિધાયક પ્રબલન મળે તો બાળકનું શિક્ષણ દ્રઢ થાય છે અને નિષેધક પ્રબલન મળે તો શિક્ષણ થતું નથી.

આમ, વોટસન પછીના વર્તનવાદી મનોવૈજ્ઞાનિકોએ વર્તનવાદને આગળ વધારવામાં પોતાનો ફાળો આપ્યો.

સામાજિક શિક્ષણનો સિધ્ધાંત :

સામાજિક શિક્ષણનો સિધ્ધાંત (Social Learning Theory) Albert Bandura એ આપ્યો.